

навчання; принцип актуалізації результатів навчання; принцип елективності навчання; принцип розвитку освітніх потреб; принцип свідомого навчання.

Висновки. Розвиток педагогічної компетентності у викладачів фармацевтичного профілю є необхідним і актуалізується багатьма чинниками, пов'язаними з відсутністю у цих викладачів педагогічної освіти; зміною цільових академічних пріоритетів студентського контингенту; адекватними вимогами суспільства до якості фахівця-фармацевта як значущої особи, що відповідає за збереження здоров'я людини; оновленням та удосконаленням змісту стандартів вищої освіти; вдосконаленням навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін; з формуванням методологічної культури викладача та необхідністю самоосвіти.

Викладач, який здатен продемонструвати високий рівень професійної компетентності, перш за все, повинен володіти високим рівнем педагогічного мислення, що проявляється у здатності виділяти перелік компетентностей майбутнього фахівця, здатності адекватно підбирати раціональні педагогічні методи як інструменти формування компетентностей, вміло віднайти інструменти оцінювання вже сформованих компетентностей, бути вмотивованим на діяльність викладача та постійно саморозвиватися, що є можливим за умови розвитку педагогічної компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойчук І. Д. Передумови виникнення та становлення системи підготовки фармацевтів в Україні / І. Д. Бойчук // Педагогіка і психологія професійної освіти : [наук.-метод. журнал]. – Львів, 2007. – № 4. – С. 186 – 196
2. Лазоришинець В. В. Вища медична та фармацевтична освіта України на сучасному етапі // В. В. Лазоришинець, М.В. Банчук, О.П. Волосовець, І. І. Фещенко, І. Є. Булах. – С.2-7
3. Барковська О.Я., Огарь С.В. Науково-практичні напрями підвищення якості практичної підготовки майбутніх фахівців фармації. Фармація ХХІ ст.: тенденції та перспективи: матеріали VIII Національного з'їзду фармацевтів України (Харків, 13-16 вересня 2016 року): у 2 т. Т 2, /М-во охорони здоров'я України, Нац. фарм. ун-т; ред .кол.: В.П. Черних (голова) та ін. – Харків: НФаУ, 2016. – С.324
4. Бухальська С. Є. Обґрунтування структури педагогічної компетентності викладача медичного коледжу Бухальська С. Є. Обґрунтування структури педагогічної компетентності викладача медичного коледжу / С. Є. Бухальська// Педагогічний процес: теорія і практика – К. 2012. Вип.2 – С. 3-12.

УДК 378: 373.31+372.874

Колесник Н. Є.,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання Житомирського державного університету імені Івана Франка, член-кореспондент Академії міжнародного співробітництва з креативної педагогіки "Полісся".

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-ПЕРЕТВОРЮВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті розкрито особливості підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів в зарубіжних країнах. Представлено аналіз змісту підготовки майбутніх учителів початкової школи, що ґрунтується на теоретичних положеннях концепції "фірмового стилю" у Німеччині, Великій Британії, Італії, Японії, США, а також у країнах Скандинавії, Південно-Східної Азії, Австралії та Новій Зеландії. У ході дослідження виявлено, що предметно-перетворювальна компетентність є самовираженням творця та формою мистецтва. Автором відтворено сприятливі умови для формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів у підготовці майбутніх учителів початкових класів закордоном.

Ключові слова: компетенція; компетентність; компетентнісний підхід; професійна компетентність учителя початкової школи; формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів; підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів в зарубіжних країнах.

The article contains the peculiarities of the professional training of the prospective teachers of initial classes to forming the converting competence in the junior schoolchildren in foreign countries. The analysis of maintenance of the professional training of the prospective teachers of initial school being based on the theoretical positions of conception of "brandname style" in Germany, Great Britain, Italy, Japan, USA, as well as in the countries of Scandinavia, South-east Asia, Australia and New Zealand are presented. It is educed during the research, that an converting competence is the self-expression of the creator and the form of art. An author recreates the favourable terms for forming of converting competence in the junior schoolchildren in the process of professional training of the prospective teachers of initial classes at abroad. Consequently, the training of the prospective primary school teachers to form the subject-transformational competence in the students is an attempt to overcome the traditional concept of learning to acquire the new knowledge, skills and skills necessary to solve radically new tasks that have never been in the past, which are close analogues and prototypes.

Keywords: *competense; competence; competence approach; professional competence of the teacher of initial school; the forming of the converting competence in the junior schoolchildren; the professional training of the prospective teachers.*

В статье раскрыты особенности подготовки будущих учителей начальных классов к формированию предметно-преобразовательной компетентности младших школьников в зарубежных странах. Представлен анализ содержания подготовки будущих учителей начальной школы, основанной на теоретических положениях концепции "фирменного стиля" в Германии, Великобритании, Италии, Японии, США, а также в странах Скандинавии, Юго-Восточной Азии, Австралии и Новой Зеландии. В ходе исследования выявлено, что предметно-преобразовательная компетентность является самовыражением создателя и формой искусства. Автором воспроизведены благоприятные условия для формирования предметно-преобразовательной компетентности младших школьников в подготовке будущих учителей начальных классов за рубежом.

Ключевые слова: *компетенция; компетентность; компетентностный подход; профессиональная компетентность учителя начальной школы; формирование предметно-преобразовательной компетентности младших школьников; подготовка будущих учителей начальных классов к формированию предметно-преобразовательной компетентности младших школьников в зарубежных странах.*

Постановка проблеми, її актуальність. У зв'язку з тенденціями розвитку сучасної професійної освіти, що вимагають підвищення предметної та ключової компетентностей майбутніх учителів початкових класів відповідно до впровадження державних стандартів, постає корисним зарубіжний досвід, який здійснює інтенсивні процеси становлення та формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів на якісно новому рівні.

Сучасне інформаційне суспільство потребує інформатизації освіти, метою якої є раціоналізація інтелектуальної діяльності за рахунок використання нових інформаційних технологій, радикального підвищення ефективності та якості підготовки фахівців з новим типом мислення, який відповідає вимогам постіндустріального суспільства. Модернізація вищої освіти у форматі Болонської системи зумовлює зростання ролі медіаосвітньої підготовки педагога, який має проектувати освітнє та навчальне середовище засобами сучасних інформаційних, комп'ютерних та педагогічних інновацій.

Концептуальний доробок стосовно формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів залишається без практичного втілення його в систему підготовки майбутніх учителів початкових класів. Саме тому проблема формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів, заснованої на основних теоретичних принципах, є ключовою у світовій педагогічній практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зарубіжний досвід підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів представлений у працях такими вченими, як: Ю. Аноен (H. Hannoun), І. Ашфак (I. Ashfaq), Ж.-М. Біша (J.-M. Bichat), Ф. Ватрело (Ph. Watrelot), Ш. Вентуреллі (Sh. Venturelli), М. Віммер (M. Wimmer), В. Галлікс (V. Gallix), Г. Гарднер (G. Gardner), Р.-Ф. Готьє (R.-F. Gauthier), К. Грушка (K. Grushka), Е. Єнсен (E. Jensen), Ж.-М. Захарчук (J.-M. Zakhartchouk), С. Зеки (S. Zeki), Д. Кельнер (D. Kellner), А. Керлан (A. Kerlan), Г. Лібер (G. Lieber), Л. Мбямба (L. Mbuyamba), Є. Менухін (Y. Menuhin), Ф. Мейр'є (Ph. Meirieu), К. Мено (C. Meneau), А. Мішель (A. Michel), Е. Морен (E. Morin), Ф. Морло (Ph. Morlot), П. Пюжа (Pujas), К. Робінсон (K. Robinson), Ж.-П. Ройоль (J.-P. Royol), К. Ру (C. Roux), М. Сальмон (M. Salmon), С. Тиссерон (S. Tisseron), Н. Трюон (N. Truong), Ф. Урфаліно (Ph. Urfalino), К. Фрідман (K. Freedman), Ж.-К. Фріц (J.-C. Fritz), Л. Фулледа (L. Fulleda), Б. Хофферт (B. Hoffert) та ін.

Окремі елементи підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів в зарубіжних країнах висвітлено в працях таких українських та російських педагогів-компаративістів як: Н. Авшенюк, П. Брайловська, Н. Вишневська, Б. Вульфсон, О. Джуринський, О. Заболотна, Г. Єгоров, Н. Лавриченко, Є. Лисова, О. Локшина, З. Малькова, Б. Мельниченко, О. Мілютіна, Н. Ничкало, О. Овчарук, В. Папіжук, О. Першукова, Л. Пуховська, А. Сбруєва, О. Сухомлинська та ін.

Мета статті, методи дослідження. Метою статті є розкрити особливості формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів у підготовці майбутніх учителів початкових класів за кордоном.

Для розв'язання завдань дослідження використані такі **методи: теоретичні:**

вивчення та аналіз джерельної бази (історіографічний, зіставний, порівняльний);

виокремлення та систематизація інформації;

абстрагування, узагальнення отриманих результатів – для визначення тенденцій формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів;

системний метод та нелінійний аналіз – для розгляду формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів у контексті підготовки майбутніх учителів початкової школи;

дедукція – для розгляду практичної реалізації сучасних теоретичних ідей формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів;

аналогії – для ідентифікації нових методів навчання у контексті нових організаційних форм з методами, що використовуються в інших сферах (проекція).

Використовувались також **емпіричні методи:**

збирання та накопичення інформації з запропонованої тематики статті;

інтерактивне спілкування з зарубіжними фахівцями в мережі Інтернет.

Результати дослідження. Протягом усієї історії (виникнення, становлення, розвитку) предметно-перетворювальна компетентність молодших школярів залишається соціально та ідейно неоднорідною.

Сучасне розуміння предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів виникло не на порожньому місці. У нинішніх його концептуальних тлумаченнях використовуються аргументи, оцінки, точки зору, які є характерними для більш ранніх історичних періодів.

Звертаючись до передісторії предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів ХХ століття, виокремимо передусім те, що згадувалося у писемних джерелах та

вводилося до сучасної свідомості, набуваючи нового змісту. Слушною є точка зору С. Михайлова, що найбільш активно представила розуміння елементів предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів грецька античність, застосовуючи звукову та понятійну модель предметно-перетворювальної компетентності, яка означала мистецтво, уміння, майстерність і, водночас, твір якогось майстра. Мистецтво і техніка виступали тоді як різні форми перетворення навколишнього середовища, які доповнювали одна одну, що було характерне для раннього етапу розвитку людської діяльності.

Зарубіжний досвід педагогічних систем, зокрема Великої Британії, Японії, вказує на особливу зацікавленість у формуванні предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів [7, с. 176].

Аналіз відомостей, що містяться у спеціальних виданнях 60–90-х років ХХ століття з проблем предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів, свідчить: у структурі формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів розвинених країн світу існували та існують суттєві відмінності. У 80-і роки естетико-технологічна освіта молодших школярів зазнає бурхливого розвитку у країнах Південно-Східної Азії, в Австралії та Новій Зеландії [2, с. 44; 5, с. 12].

У 80-і роки підготовка майбутніх учителів початкової школи відбувалася на основі використання класичних дизайн-концепцій. Зміст підготовки майбутніх учителів початкової школи починає ґрунтуватися на теоретичних положеннях концепції “фірмового стилю”, розробленої німецьким архітектором П.Бернсом, в якій основним було поєднання художньої образності форми з її пристосованістю до функції, з одного боку, і “технічною природністю” – з іншого. Також поширення набуває концепція “ар нуво” Генрі Ван де Вільде, сутність якої полягала у відстоюванні творчої індивідуальності молодшого школяра.

Розквіт німецької педагогіки припадає на 50–60-і роки, але за браком фінансування урядом землі Баден-Вюртемберг у 1968 році Вище училище в Ульмі було закрито. Значущість даного навчального закладу полягає в тому, що він до рівня науковості розвинув системний дизайн з елементами предметно-перетворювальної компетентності – здійснення навчально-виховного процесу не через окремі, ізольовані дисципліни, а через структурно-логічні зв’язки в них. Важливим моментом у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи стає системний підхід. Його основна ідея полягає в тому, що “системність – властивість, не притаманна об’єкту первісно, вона цілеспрямовано створюється завдяки багатоаспектному і цілісному підходу до проблеми, що розробляється” [4, с. 105]. Найважливішим завданням системного підходу в підготовці майбутніх учителів початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів є нетрадиційний розгляд широкого кола специфічних естетичних проблем і, головне, їх практичне вирішення.

Такий підхід багато в чому ґрунтувався на принциповому відході від художньо-інтуїтивних методів на користь логічних, науково обґрунтованих прийомів. У цьому відношенні активно заявили про себе К.Александр, Б.Арчер та інші. Особливо відзначається англійський вчений Дж. Кристофер Джонс – автор відомої книги “Інженерне та художнє конструювання”.

Ефективна загальнодержавна система підготовки майбутніх учителів початкової школи функціонує у Великій Британії [1, с. 13]. Будучи більш регламентованою, ніж американська, система підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів Великої Британії направлена на вивчення “індустріал-дизайну”, предметно-перетворювального та колірно-графічного образотворення. Світовим лідером останніх десятиліть, який успішно працює й нині, є Королівський коледж мистецтв Великої Британії [1, с. 15].

Провідною в підготовці майбутніх учителів початкової школи з додатковою спеціалізацією у галузі естетико-технологічної освіти у Королівському коледжі мистецтв є теорія Г. Ріда, що предметно-перетворювальна компетентність є самовираженням творця та формою мистецтва [1, с. 20].

У сучасній Німеччині існує структура спеціалізацій, подібна до британської, також існує подібність і щодо державного регулювання процесів організації предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів.

Країни Скандинавії в галузі предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів мають поміж себе багато спільних рис. За основними напрямками підготовка майбутніх учителів початкової школи здійснюється таким чином: найбільша кількість студентів навчається на факультетах, що співпрацюють із будівельно-архітектурним сектором (“середовищне мистецтво”, інтер’єр, художні студії).

Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів в Італії є дещо специфічна, зовсім нетипова для решти країн Європи. Система освіти в англійському її розумінні тут взагалі відсутня. Поясненням цього парадоксу є те, що сама культурна атмосфера Італії з її багатовіковими художніми традиціями у поєднанні з прискореним економічним розвитком є однією великою школою – своєрідним живильним середовищем, у якому виростають першокласні спеціалісти [3, с. 51-52].

Як загальносвітоглядні, а не методичні настанови італійської гіпотетичної підготовки майбутніх учителів початкової школи виступають три принципи.

По-перше, максимальна чіткість, конкретність і навіть вузькість постановки проектних завдань у процесі навчання, що створює перепони на шляху абстрактно-демагогічних інтерпретацій ідеологічної функції наряду і перешкоджає у розвитку студентської амбіційності.

По-друге, діалогічне, тобто антиавторитарне навчання. Цей принцип позбавляє викладача ролі одноосібного носія істини і знання.

По-третє, значна, якщо не домінуюча, вага гуманітарної складової [3, с. 70].

Водночас італійська предметно-перетворювальна компетентність, що не має єдиного скоординованої системи художньо-конструкторської діяльності, – один із найбільш плодотворих і динамічних у галузі педагогічних експериментів та проектування. По-перше, це широка гуманітарна орієнтація, відсутність корпоративного духу; по-друге, дуже високий творчий потенціал, дух тотального експерименту, поєднаний з ідеєю повної свободи творчості, розкритості творчої думки, що не визнає ні норм, ні авторитетів; по-третє, високий, практично бездоганний професіоналізм і реалізм естетико-технологічного проектування, що в сумі додає кращим зразкам італійського дизайну неповторного класицизму [3, с. 74].

Значним у розвитку предметно-перетворювальної компетентності молодших школярів Італії є врахування концептуальних засад естетико-технологічної діяльності, розроблених італійським архітектором Джованні Понті, який був головним творцем та редактором журналу “DOMUS”. Він є експресіоністом у визначенні стилю діяльності і проповідує відірваність від стилю, історичної закріпленості форми мови, а натомість пропонує величезну свободу почуттям. Даний стиль є домінуючим в італійській початковій школі і на сучасному етапі.

У Сполучених Штатах Америки підготовка майбутніх учителів початкових класів, як і сфера освіти в цілому, являє собою строкату картину [4, с. 25]. Там відсутні єдині стандартні вимоги до змісту навчальних планів, до видачі дипломів про освіту, вчених звань та наукових ступенів тощо. Навчальні заклади мають майже повну автономію, їхня діяльність контролюється лише радами опікунів та інвесторів, а також професійними організаціями. Загальний обсяг знань та час, який відведено для занять з того чи іншого предмета, а також зміст предметів і всі інші кількісні та якісні показники підготовки майбутніх учителів початкової школи визначаються керівництвом навчальних закладів.

В американській початковій школі сформувалася “культурологічна концепція”, згідно з якою предметно-перетворювальна компетентність молодших школярів виникає з прагнення людини знайти підґрунтя не в метафізичних ідеях (ідеалі прекрасного), а в матеріальній дійсності, де проявляється здатність людини та речі оформлювати одне одного: людина створює річ, а оточуючі речі змінюють її життя, буття серед речей.

У змісті підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів набуває поширення концепція “арт-дизайну”. Дизайн не позбавлений комерційного змісту (саме цей його бік без прикрас підкреслювався з перших його кроків в Америці У.Тігом, Р.Лоуї). Вони внесли помітний вклад у формування такого характерного для американського дизайну явища як стайлінг. Це є не що інше, як особливий тип формально-естетичної модернізації, за якої зміні підлягає виключно зовнішній вигляд виробу, не пов’язаний зі зміною функції, при цьому не виключаючи покращення його технічних та експлуатаційних якостей [6, с. 97].

В Японії предметно-перетворювальна компетентність молодших школярів виявляє певну подібність до італійської, незважаючи на її географічну віддаленість. Зауважимо, що виявляється одна загальна фундаментальна закономірність: сприятливі умови для розвитку предметно-перетворювальної компетентності виникають там, де традиційна культура художньої майстерності зустрічається з інтенсивним розвитком промислового виробництва [2, с. 111].

Система освіти в цій країні перебуває під сильним контролем з боку держави. Ця обставина, зрозуміло, відображається на формуванні програм навчальних закладів, наприклад, інтенсифікацією навчального процесу тощо.

На сучасному етапі відзначається підготовка майбутніх учителів початкових класів в Австралії. В країні, де проживає 17 мільйонів населення, діють близько 40 навчальних закладів естетико-технологічного спрямування.

Нині у світі існує понад 400 провідних навчальних закладів естетико-технологічного спрямування. Статистичний аналіз документів свідчить, що в кожному з таких закладів навчається від 100 до 2000 осіб, а всього – понад 50 тисяч осіб.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування предметно-перетворювальної компетентності учнів за кордоном є не що інше, як спроба перебороти традиційну концепцію навчання для набуття нових знань, вмінь і навичок, необхідних для вирішення принципово нових завдань, що не мають в минулому будь-яких близьких аналогів і прототипів. У зміст підготовки розпочинають впроваджуватися проектні стратегії, які ґрунтуються на положеннях щодо необхідності структуризації певних технологій управління проектами через розвиненість процесу в просторі, часі, залучення значної кількості людського потенціалу, залежності проектних наслідків від енергетичних, економічних та конкурентних чинників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аронов В. Традиции дизайнерского образования в Великобритании / В. Аронов // Подготовка дизайнеров за рубежом : тр. ВНИИТЭ. – М. : ВНИИТЭ, 1986. – № 50. – С. 13–28.
2. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века : учеб. пособие для самообразования / Б. С. Гершунский. – М. : Пед. о-во России, 2002. – 512 с.
3. Курьерова Г. Итальянская модель дизайна : проектно-поисковые концепции второй половины XX века / Г. Курьерова. – М. : ВНИИТЭ, 1993. – 148 с.
4. Нельсон Дж. Проблемы дизайна / Дж. Нельсон. – М. : Искусство, 1971. – 207 с.
5. Ратанова Т. А. Психологические основы индивидуальности / Т. А. Ратанова. – М. : Моск. психол.-соц. ин-т; Воронеж : Изд-во НПО "МОДЭК", 1999. – 128 с.
6. Сто дизайнеров Запада / под ред. Л.А. Кузьмичева. – М. : ВНИИТЭ, 1994. – 216 с.
7. Clifford J. Histories of the Tribal and the Modern / J. Clifford // Art in America. – New York, April 1985. – P. 176–182.